

To 6.6.2024 Carelia-sali

Promootio

Duo Tiksola
liidatus, viulu

Mariko Matsumoto
viulu

OHJELMA

Olli Mustonen: Kolmoiskonsertto

Overture
Vivace
Larghetto
Finale

Louise Farrenc: Sinfonia nro 3 g-molli
op. 36

Adagio – Allegro
Adagio cantabile
Scherzo: Vivace
Finale: Allegro

ESIINTYJÄT

Mariko Matsumoto, viulu

Mariko Matsumoto on kunnianhimoinen ja tarkkaotteinen viulutaiteilija, jolle myös soolorepertuaarin hallinta on tärkeä osa muusikkoutta. Hän on toiminut uralaan mm. Sinfonia Lahden, Tampere Filharmonian, Jyväskylän Sinfonian sekä Unkarin kansallisen sinfoniaorkesterin viulistina ja konserttimestarina. Hän on suorittanut konserttidiplomin (2012) ja maisterin tutkinnon (2008) Hannoverin Hochschule für Musik Theater und Medienistä, ja musiikin maisterin tutkinnon Franz Liszt-akatemiasta (2007). Hänet on palkittu lukuisilla kilpailupalkinnoilla ja tunnustuksilla vuosina 1997–2009: ensimmäisen palkinnon hän saavutti Unkarin uuden musiikin kilpailussa 2009. Mariko on toiminut Joensuun kaupunginorkesterin konserttimestarina vuodesta 2018 alkaen.

Duo Tiksoja

Viulistipariskunta Minna Pensolan ja Antti Tikkasen Duo Tiksoja sai alkunsa vuonna 2008 YLE:n kanssa toteutettavasta projektista, jonka tarkoituksena on laajentaa kahden viulun repertuaaria noin kymmenellä uudella teoksella. Uusia sävellyksiä on tilattu ja jo esitettykin mm. Eero Hämeenniemeltä, Jouni Kaipaiselta, Jaakko Kuu-

sistolta, Max Savikankaalta ja Ville Raasakalta.

Projekti innosti viulistit duorepertuaarin pariin laajemminkin ja Tiksolaa on sittemmin saanut kuulla niin kamarimusiikkifestivaaleilla kuin orkesterien solistinakin. Uusimpana lisäyksenä toimintaansa Pensola ja Tikkanen esiintyvät myös orkesterien liidereinä, Minna konserttimestarina ja Antti taas alttoviulusektiosta käsin joukkoja innostaen.

Pensola ja Tikkanen muita yhteisprojekteja – kahden pienen tyttären lisäksi – ovat kotikaupunginosaansa Helsingin Punavuoreen perustamansa konserttisarja PuKama sekä kansainvälisesti kysytty ja palkittu jousikvartetti Meta4. Yhdessä ja erikseen viulistit ovat esiintyneet mm. Helsingin Kaupunginorkesterin, Oulu Sinfonian ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin kanssa johtajinaan mm. Sakari Oramo, Olari Elts ja Juha Kangas.

Minna aloitti viuluopintonsa Helsingin Konservatoriossa, jatkoi Sibelius-Akatemiassa ja sai ne viimein päätökseen Zürichin musiikkikorkeakoulussa. Antti puolestaan ponnahti Oulaisista Jokilaaksojen Musiikkiopistosta Kuhmon Viulukouluun ja matkusti Lyonin Konservatorion kautta Sibelius-Akatemiaan, jossa kaverusten

polut viimein kohtasivat ja loppumatka reissattiinkin yhtä matkaa Euroopapalaisen kamarimusiikkiakatemian (ECMA) läpi.

Inspiraatiota, oppia ja tukea ovat jakaneet Hatto Beyerle, Johannes Meissl ja Ralf Gothóni. Minnan viulunsoittoa koulivat vuoroin Kaija Saarikettu, Ana Chumachenko ja Josef Rissin kun taas Antille vahtia pitivät Lajos Garam, Pavel Vernikov ja Mi-Kyung Lee.

Minna ja Antti toimivat Joensuun kaupunginorkesterin taiteellisina partnereina vuoden 2024 loppuun saakka.

TEOSESITTELYT

Olli Mustonen: Kolmoiskonsertto (1998)

Olli Mustonen (s. 1967) on soittanut elämänsä aikana niin monta konserttoa, että lajityypin voisi kuvitella olevan hallitsevammassa asemassa hänen sävellystuotannossaan. Konserton vuoro tuli kuitenkin vasta vuonna 1998 ja kuvaavaa on, että Mustonen ei säveltänyt sitä omalle soittimelleen, vaan arvostamiilleen viulistiystävilleen. Kavereiden välinen kommunikaatio voisi ehkä olla yksi teoksen teemoista.

Helsingin juhlatuokilla kantaesitetty Kon-

sertto kolmelle viululle ja orkesterille oli myös Mustosen siihen mennessä laajimpia sävellyksiä. Teoksen tyyli on entistä selvemmän sekoitus erilaisista aineksista, barokin mekaniikasta, minimalistisesti silmikoituvista kuviosta ja uusromanttisesta hehkyydestä. Orkesterista löytyy jousien ohella kaksi oboeta ja yksi lyömäsoittaja. Teoksen kantaesityksen solisteina toimivat Pekka Kuusisto, Jaakko Kuusisto ja Elisabeth Batashvili.

Ensimmäisen osan (Overture, d-molli) ankara tunnelma viittaa barokkiin. Synkän johdannon (Grave) tekstuuri jää kummittelemaan solisteilla ennen päätaitetta (Allegro). Kolmitasoisessa tekstuurissa solistit kuvioivat päällimmäisinä, oboet soittavat väliin pieniä koraalinpätkiä ja jouset pulseeraavat pohjalla vaihtuvia sointuja.

Toinen osa (Vivace) on kansantanhujen tapaan leikittelevä scherzo, jota hallitsee ensimmäisessä osassa vihjeellisenä esiintynyt pyrkimys (D-) duuriin. Duurin lunastusta symboloiva triangelin helinä tuntuu jäävän taka-alalle, etenkin kun musiikki lopussa muuttuu ensin kromaattiseksi kihinäksi, vaikka oikeneekin viimein modaalisen selkeyteen. Tässä yhteydessä ei voi olla paneuttamatta merkille äänenkuljetuksen mendelssohnmaista viehkeyttä.

Hitaassa osassa (Larghetto, Es-duuri) jousien huokailevat aiheet ja patarumpujen metsän huminaa muistuttavat tremolot luisuvat kohti mollisävellajeja. Solistit etenevät varovaisesti, aloittaen trilleillä ja pizzicatoilla. Pääosaan kohoaa kolmisävelinen signaali-teema, johon liittyy myös aariamaisia sävelkattelmia. Es-duurin saavuttaminen ei laukaise lopussa sisäistä jännitettä. Aiheet ovat pirstaloituneet ja kuluneet, ja osan päättää hämärästi soiva klusteri.

Finaalissa (Allegro) Es-duuri varmistaa voittonsa, välisosia vaienneiden oboeiden juhliessa trumpettimaisiin fanfaareihin. Solistien virtuoositekstuuri on jälleen jaettu tasan niin, että äänenkuljetus kiertää soittajalta toiselle. Mustonen on luonnehtinut tätä "Tupu, Hupu ja Lupu"-tekniikakseen, jossa soittajat jatkavat ankkaveljesten tavoin fraasia siitä mihin toinen päättää. Onnellista loppua hämmentävät orkesterisoinnut, vaikka päätöstahdit kiihtyvätkin hurjaksi Prestoksi. Anderssonin johdolla. Schnelzerin muusikokostaan kuuluvat kosketinsoittimet rockbändissä, taiteen saralla hän on keskittynyt soitinmusiikkiin.

Schnelzerin musiikki on minimalismivaikutteista, värikästä ja nopealiikkeistä. Vahva mielikuvitus yhdistää hänet sellaisiin taiteilijoihin kuin elokuvaohjaaja Tim Burton (s. 1958), joka muistetaan mm. 1980–90-lukujen Bat-

man-elokuvista, Saksikäsi Edwardista, Jali ja suklaatehtaasta sekä Liisa Ihme-
maassa -tulkinnastaan.

Schnelzer kertoo A freak in Burbank -teoksestaan: "Haydnin musiikki on aina ollut minulle innoituksen lähde. Hänen musiikkinsa ytimessä on mielestäni läpikuultavuus. leikkisyys, vastakohtat ja joskus lähes burleskimainen luonne. Toinen nämä tunnusmerkit täyttävä taiteilija on elokuvaohjaaja Tim Burton (s. Burbankissa, USA:ssa).

'Lapsena Burton oli oman kertomansa mukaan kohtuullisen tuhoisa. Hän kiskoi irti leikkisotilaiden päät ja pelotteli naapurin lapsia vakuuttamalla, että muukalaiset avaruudesta ovat laskeutuneet maahan. Hän pakeni ympäristöönsä elokuvateatteriin tai tuijotti televisiosta kauhuelokuvia.' (Burton on Burton, toim. Mark Salisbury)

Halusin teoksessani ottaa Haydnin kokoi-
sen orkesterin, säilyttää Haydnin musiikin
tuntomerkit, mutta sijoittaa ne nykyaikai-
seen ympäristöön. Säilyykö Haydnin henki
amerikkalaisessa lähiössä?"

Louise Farrenc: Sinfonia nro 3 g-molli
op. 36

Pariisilaissyntyisellä Louise Farrencilla
(1804-1875) oli romanttisen aikakauden

naissäveltäjäksi onnea matkassaan. Hän syn-
tyi Dumontin taiteilijaperheeseen, jossa sekä
isä että veli jatkoivat suvun kuvanveistäjäpe-
rinnettä. Hän sai ensiluokkaisen koulutuksen
pianistiksi mm. Ignaz Moschelesin ja Johann
Nepomuk Hummelin johdolla. Sen lisäksi
hän sai 15-vuotiaasta lähtien opetusta sävel-
lyksessä Pariisin konservatoriossa Antonin
Reichan, Beethovenin ystävän ja tunnetun
kontrapunktikon johdolla.

Sävellysoopinnot keskeytyivät, kun Louise
avioitui opiskelutoverinsa, huilisti Aristide
Farrencin kanssa ja omistautui yhteisille kon-
serttikiertueille. Sen jälkeen he perustivat
yhdessä kustannusyhtiö Éditions Farrencin,
jossa Louise Farrenc julkaisi omia teoksiaan.
Myöhemmin hän käynnisti menestyksekkään
solistiuran, jonka siivittämänä hänet
kiinnitettiin vuonna 1842 Pariisin konserva-
torion pianonsoiton professoriksi.

Valtaosa Farrencin tuotannosta on virtu-
oosista pianomusiikkia, mutta hänen kolme
sinfoniaansa vuosilta 1841, 1845 ja 1847
kuuluvat aikansa merkkiteoksiin Ranskassa,
jossa sinfoninen perinne otti hitaasti tulta.
Farrenc kuului 1800-luvun alkupuolen mer-
kittävimpiin ranskalaissinfonikkoihin. Ensimmäisen
sinfonian kantaesityksessä Brysselissä arvostelija totesi hänen "ylittävän sävel-
täjänä kaikki naiset": "Hän on kunniaksi
synnyinmaalleen poikkeuksellisella lahjak-

kuudellaan, jossa yhdistyvät melodinen aisti ja sointujen tiede.”

Viiden vuoden aikana Farrenc eteni sinfoniaissaan klassismiin pitäytyvästä tyylistä rohkeammin romanttiseen ilmaisuun. Rakenteeltaan kolmas sinfonia g-molli on täysin klassinen. Ensimmäisen osan lyhyt ja hidas johdanto (Adagio) käynnistyy puupuhaltimilla ja muuallakin Farrencin tuotannossa erottuu taidokas puhallintekstuuri, joka kuvasti ranskalaista soitinkulttuuria yleensä ja Aristide Farrencin jakamaa tietoa.

Päätaitetta (Allegro) leimaa varhaisromanttinen tunteisuus, jossa sinfoninen argumentti ei missään vaiheessa karkaa käsistä. Jouset ja puhaltimet kuljettavat teemoja usein vuorovetona, mutta orkesteria on käsitelty ennen muuta kokonaisuutena.

Laaja ja laulava hidas osa (Adagio cantabile) on teoksen runollinen keskus. Jousia ja puhaltimia liikutellaan edelleen omina rytmään, mutta päähuomio kiinnittyy duuriin ja mollin, valojen ja varjojen, hienovaraiseen häilymiseen. Melodia puhkeaa hetimitäin oopperamaiseen draamaan löytääkseen lopussa sovun. Scherzo (Vivace) muistuttaa eniten Farrencin pianoteosten bravuurityyliä ja sen ketterät rytmit todistavat orkesterinkäsittelyn suvereeniuudesta. Välitaitteessa

loistavat pastoraaliset puhaltimet.

Finaali (Allegro) palaa tuikeaan mollidraamaan, johon puhaltimien aloitteesta sekoituu valoisampia aiheita. Näiden elementtien välillä kamppaillaan viimeiseen saakka, mutta loppukaneetti kajahtaa toteavasti mollissa. Farrencin sinfoniat saivat kantaesityksissään myönteisen vastaanoton, mutta jäivät painamatta ja unohtuivat hänen kuolemansa jälkeen.

Antti Häyrynen

Yhteistyössä:

Tällä viikolla orkesterissamme soittavat:

I VIULU

Mariko Matsumoto | konserttimestari
Ángeles Salas | vuorotteleva konserttimestari
Konstancja Smolorz | 1. viulun äänenjohtaja
Heli Untamala
Klaus-Peter Haav
Onni Toikka

II VIULU

Ilona Piirainen | äänenjohtaja
Elina Jalas | varaäänentohtaja
Alina Hiltunen
Grażyna Wendland-Górzyńska
Paweł Domański

ALTTOVIULU

Slawomir Gorzinski | äänenjohtaja
Boris Popov | varaäänentohtaja
Ulla-Riikka Karvinen
Katri Hänninen

SELLO

Akito Goto | soolosellisti
Piotr Sobczak | äänenjohtaja
Konstantin Mishukov | varaäänentohtaja

KONTRABASSO

Joel Madetoja | äänenjohtaja
Kari Räsänen | varaäänentohtaja

LYÖMÄSOITTIMET

Hannu Porkka | äänenjohtaja

HUILU

Alexander Viazovtsev | äänenjohtaja
Alice Thompson | varaäänentohtaja

OBOE

Jonna Staas | äänenjohtaja
Gabriela Dogaru | varaäänentohtaja

KLARINETTI

Petri Vallius | äänenjohtaja
Julia Rima | varaäänentohtaja

FAGOTTI

Lauri Mykrä | äänenjohtaja
Boğaç İpeklioğulları | varaäänentohtaja

KÄYRÄTORVI

Jonathan Nikkinen | äänenjohtaja
Hannu Korkalainen | varaäänentohtaja

TRUMPETTI

Kyösti Varis | äänenjohtaja
Matti Raijas | varaäänentohtaja

Lisäksi orkesterissamme
tällä viikolla soittavat:
Tuomas Untamala, sello